

Uzakta Kalan Ayak İzi 1

– Rahman Deveci · 09 Ağustos 2011

Uzakta Kalan Ayak İzi 1

Abdurrahman Deveci

Beni her görüşünde yaş dökerdin gözlerinden İdris Ağa! Yaşların gözlerinin altındaki kırışıklıklardan akardı. Ak düşen sakalını ıslatmadan eski gömleğin kolu ile silerdin sen onu. Sonra da beni üzmemek için zorla gülümsemeye çalışırdın. İçini dökerdin bana:

- Seni gördüğümde Abay Canım gelir gözümün önüne. Abay seni çok severdi. "İlyar beni hiç kırmazdı. İran'da tek bir dostum var, o da İlyar'dır." derdi. Oğlum senden memnundu İlyarcığım. Onun tek arkadaşı sendin.

Sonra içten bir ah çekip: "Hey Abay Can!" derdin.

Başını sallardin, felekten yakınırmışçasına. O an ne diyeceğimi, seni nasıl sakinleştireceğimi bilemezdim. Lise öğrencisi toy bir gençtim ben. Yalnızca hüznle sana bakmayı biliyordum. Sen kendi kendine sakinleşirdin. Elindeki ayakkabıyı dikmeye devam ederdin. Bilmiyorum neden, o zamanlar Afganistan'dan bu şehre gelen göçebelerin çoğu ayakkabı tamiri yapardı. Belki bu işi fazla masraf etmeden basit aletlerle kaldırım üzerlerinde yapabildiğinizden. Halk da sizin İranlı ayakkabı ustalarından daha az para aldığınızı görerek çoğunlukla ayakkabılarını size verirdi.

Sen kahverengi naylondan yapılan kalın ipleri eskiyen ayakkabıların yırtıklarından geçirir ve öyle sert çekerdin ki bir daha hiç açılmayacak gibi olurdu. Sen başını öne eğip elindeki eski ayakkabıya baksan da ben yine senin yaşlarının yüzündeki kırışıklara düşüp akışını görebiliyordum ve sen yine gömleğin kolu ile silerdin onu. Ben o zaman orada daha fazla kalmamın doğru olup olmadığını bilemiyordum. Belki de beni görmek seni daha da üzüyordu. Belki de Abay'ın anılarını yaşatmamak senin için daha iyiydi. Ben başımı öne eğip gidiyordum, Abay'ın anıları gözümün önümden geçerken.

Abay Can doğru söylemiş, ben onu çok severdim. Ancak onun İran'daki tek dostunun ben olduğumu bilmiyordum. Benden başka hiç arkadaşı olmadığını bilmiyordum. Ben bir İranlıydım ve İranlı Türkmenlerin arasında çok sayıda arkadaşım vardı.

Doğru söylüyorsun İdris Ağa, siz her surette bizim aramızda yabancıydınız. Yine de Türkmensahra bölgesi İran'ın diğer bölgelerine göre sizin yaşamanız için daha uygundu. Siz Afganistan Kazaklarından idiniz, sizin diliniz biz Türkmenlerden çok da farklı değildi, ikisi de Türk dillerinden idi. Mezhebiniz de bizim gibi Sünni idi ve bu yüzden Türkmenlerle daha iyi anlaşabiliyordunuz. Ama ne yapabildik ki, her surette siz Afganistan'dan gelmiştiniz ve herkes sizi Afganlı bilirdi. Doğrusu önceleri Abay ile benim de aram pek iyi değildi. Kötü de sayılmazdı. Aslına bakarsan Afganistanlı bir çocuk, bir zaman benim yakın arkadaşlarımdan biri olur diye hiç düşünmemiştim.

Komşumuz Pehlivan Bey, iki katlı binasının alt katında sandviççi açmıştı. Abay'ı ilk defa orada gördüm. Onu Pehlivan Bey getirmişti. Abay, yüzü toplu, açık renkli bir oğlandı. Onu ilk gördüğümde Afganistanlı

olabileceğini düşünmemiştim. Tam da şehrimiz Bender Türkmen'de yaşayan Kazaklara benziyordu. Komşu nasıl birini işe alacağını iyi biliyormuş. Temiz giysili ve yakışıklı bir çocuğu getirmişti dükkânına. O geldikten sonra sandviççi biz çocukların toplanma yeri hâline geldi. Şehirde ne parkı ne de eğlenmeye başka bir yeri olan biz çocuklar, dükkânın taburelerine oturup muhabbet ediyor, şakalaşiyor, tartışıyor, gürültü çıkarıyorduk. Cebimizde paramız olursa bazen de sandviç yerdik. Başlarda bizim oraya toplanmamız Abay'ın da hoşuna gitmiyor değildi. O da konuşmalarımıza katılıp kendine göre eğleniyordu. Ama o akşam ne oldu bilmiyorum, Abay gergin görünüyor, bizimle fazla uğraşmak istemiyordu. Sonra ne olduğu bilmiyorum, Abay orayı boşaltmamızı istedi. Ben o zamanlar güreş tutan bir sporcu olduğum için kendime göre bir gururum vardı ve Abay'a sert çıktım. Mahallenin çocukları da beni biraz şımartınca bir baktım ki Abay'la birbirimize girmişiz. Abay kısa boylu ve kilolu bir çocuk; bense uzun boylu ve güçlü, sporcu bir delikanlı... Afganistan'dan İran'a kadar gelen Abay, Afganistan'da da savaş ve yoksulluktan başka bir şey görmemiş delikanlı, sporu nerede görmüş ki? Bu yüzden ben onu hemen yere çaldım. Sonra çocuklar onu benim elimden aldılar. Yüzünün rengi uçan Abay hâlâ mücadeleye devam etmek istiyordu. Bense sessiz kalmıştım. Üst kattan kavgaya sesini duyan Pehlivan Bey hemen aşağıya indi. Neler olduğunu sordu. Abay kendini savundu, ben de kendimi. Pehlivan bana bakıp:

- Senin yerinde başkası olsaydı yüzüne bir tokat yakışır. Burası iş yeri mi yoksa kavga yeri mi? Kimsenin burada bizi rahatsız etmeye hakkı yok. Buraya çocuklar toplanmasın diye ben uyarılmıştım Abay'ı, dedi.

Karşılık vermedim. Doğrusu yaptığımdan ben de pişmanlık duymuştum.

Sonra Pehlivan çocuklara dönerek:

- Bundan sonra herkes sandvicini yedimi tamam, burada oturmayın fazla! Muhabbetinizi gidin başka yerde yapın!, dedi.

Biz:

- Tamam Pehlivan Bey!, dedik.

Ondan sonra bir bana, bir Abay'a bakarak:

- Haydi siz de tokalaşın! Barışın! Bu tür şeyler komşular arasında ayıptır, dedi.

Biz tokalaştık. Abay'ın yüzünün rengi uçmuştu. Ben de oldukça telaşlanmıştım. Komşunun gözüne saygısız biri olarak görünmeyi istemiyordum aslında. Ondan sonra da oraya ayağımı atmadım. Ancak birkaç gün sonra mahalle çocuklarının yine orada toplandığını gördüm. Abay da galiba şimdi onlarla herhangi bir sorun yaşamıyordu. Aslında böyle olması gerekiyordu. Eğer dükkânlarına müşteri istiyorlarsa çocukları uzak tutmamalıydılar.

Bir gün dükkânın önünden geçerken Abay bana selam verdi. Ben de selamını aldım.

- Neden buraya gelmiyorsun? O gece ben biraz sinirliydim ve sana saygısızlık ettim. Kusura bakma!

- Estağfurullah, ne demek! Kötü davranan bendim. Seninle kavga etmemeliydim.

Evet İdris Ağa, bizim arkadaşlığımız böyle başladı. Sonra Abay elimden tutup zorla dükkâna soktu ve bana bir sandviç uzatıp:

- Bu benim ikramım, kabul edersen sevinirim, dedi.
 - Hayır, kabul edemem. Senin para harcamanı istemiyorum. Kendim alırım.
 - Ben para harcamıyorum ki. Ben de çalışıyorum burada, benim de az çok payım var.
- İkramını kabul ettim. Ondan sonra hararetle bir konuşmaya daldık.

- Ne zaman geldiniz Afganistan'dan?
- Altı ay olmuştur. Önce Horasan'a geldik, Meşhet şehrine. Sonra Türkmen Sahra bölgesinde Türkmenler ve Kazakların yaşadığını duyunca Bender Türkmen'e geldik.
- İyi yapmışsınız. Afganistan şimdi güvenli değildir, savaş, kan ve ateştir her yanı.
- Önceler Şovrevi[1] ülkemizi işgal etmişti. Şimdi de Afganlılar bölük bölük olmuş birbirleriyle savaşıyorlar. Benim amcamı da öldürdüler.
- Gerçekten mi?
- Evet, amcacığımı öldürdüler. Ben onu çok severdim. Babamın da bir tek kardeşi idi. Onun ölümü babama çok ağır geldi, çok üzüldü. Ondan sonra babam, çocuklarına da bir şey olmasın diye buraya göçmeye karar verdi.
- Şehrinizin adı neydi?
- Mezarşerif.
- Duymuştum adını.
- Orada çoğunlukla Özbekler ve Türkmenler yaşıyor. Biraz da Kazak var.
- Kaç yaşındasın Abay?
- On altı.

Sonra Abay gözlerini iri iri açıp bana sordu:

- Sen kaç yaşındasın?
- Senden bir yaş büyüğüm... Bisiklet sürmeyi sever misin?
- Sevmez miyim! Ama bisikletim yok ki benim.

Elimi omzuna atıp:

- Merak etme bende var. İstersen boş bir zamanında gidip bisiklet sürelim.
- Ama ben çoğu zaman çalışıyorum. Zamanım olmuyor ki.
- Eğer istersen ara sıra izin verir Pehlivan Bey. O anlayışlı biridir. Tanırım onu.
- Ama gece dükkânı kapattıktan sonra da olabilir.
- Bak, bu da iyi fikir bence.

Bender Türkmen'in sakin gecelerinde ne kadar keyifliydi bisiklet sürmek; caddedeki elektrik direklerinin cansız ışıklarının altında, çukurlarla dolu sokaklarda, kaldırımında. İstedikçe her yer... Cadde sakindi, araba arada bir geçiyordu oradan. Benim bisikletim büyüktü. Abay onun arkasına biniyordu. Ben de önde oturup pedala basardım. Yorulduğumda yer değiştirdik. Ancak arkasına geçen şarkı söylemek zorundaydı. Ne şarkılar söyledik; Türkmence, Farsça, Kazakça, Afganca. Sesimiz Hazar Denizi'nden esen rüzgara karışırdı. Özellikle Afganca şarkılar kulağa çok hoş gelirdi. Abay Molla Mammet Can şarkısını çok güzel söylüyordu: Gole gole gole zar Molla Mammet Can[2]...

Ben de sesini övüp pohpohlayarak aynı şarkıyı birkaç kere söyletiyordum ona. O gece, unutulmaz bir

gece olmuştu bizim için. Bu dünyada hiçbir kaygımız kalmamış gibiydi. Bizi nelerin beklediğinden de habersizdik. Abay:

- Ben de çalışır, bir kucak para toplarım ve kendime güzel bir bisiklet alırım.
derdi.

Biz şimdi iyi arkadaş olmuştuk. Bir gün Abay'ı evimize davet ettim. Annemden güzel bir çektirme[3] yapmasını istedim. Abay'a da o akşam sandviç yemeden gelmesini söyledim. O gece birlikte oturup güzelce bir çektirme yedik. Annem gerçekten güzel yapmıştı çektirmeyi. O gece meyve, tatlı ve çay da ikram etti bize. Zaten annem her zaman yoksullardan yanaydı, garibanlara daha da iyi bakardı. Onun için İranlı, Turanlı, Afganlı fark etmezdi. Ben sonra fotoğraf albümümü gösterdim Abay'a. Liseden, güreş alanından sahneler; ilkokuldayken babamla çektirdiğim fotoğraflar...

Abay sordu:

- Babanın mesleği nedir?
- Babam ilkokul öğretmeni, okuldayken bizim de öğretmenimizdi.
- Ne güzel! Benim babam çiftçiydi.

Sonra yüzüme bakıp:

- Ben de fotoğraf çektirmek istiyorum, hiç hatıra fotoğrafım yok.
- Benim fotoğraf makinem var, istersen birlikte bir film satın alıp kurban bayramında fotoğraf çektirebiliriz.

- Tamam, o zamana kadar bir kucak para toplayalım.

Abay para kucaklanmış gibi kucağını açmıştı. Gülesim geldi.

- Bir kucak olması şart değil, bin tümen yeter!, dedim.

Kurban Bayramı'nda birlikte gezdik şehirde. Bu küçük şehirde gezilecek görülecek pek fazla bir yer yoktu. Garın yanında bir üst geçit vardı bir tek. Bir o tarafına bir de bu tarafına geçtiğimizde uzayda dolaşmış gibi olurduk. O üst geçitten, şehrimizin batısında mavi cilvesiyle yatan Hazar Denizi'ni görmek de mümkündü. Güneyde de, uzaklarda, Elburz dağının devamı sayılan Şah Dağı görünüyordu. Şehrimizin kuzey tarafından ise Türkmenistan Cumhuriyeti ile yaklaşık bir saat arası vardı. Ben o yöne işaret ederek:

- Biliyor musun, Türkmenistan yeni bağımsızlığına kavuştu. Büyük babamın kardeşi ve çocukları oradalar. Bir kere evimize gelmişlerdi. Yıllar sonra onlarla buluşmak ailemiz için çok sevindiriciydi. Çok güzeldi. Yeni yeni kuzenler edinmiştik, dedim.

Abay da lafta geri kalmış gibi hemen karşılık verdi:

- Biliyorum, Türkmenistan'dan sonra da Kazakistan var. Bizim de aslımız oradandır ama malesef ben oradan hiç kimseyi tanımıyorum. Bir zamanlar bütün akrabamız komünistlerin elinden kaçıp Afganistan'a gelmişler.

- Ama biz kaçıp gelmedik ki, biz önceden beri Türkmensahra bölgesindeymişiz. Büyük babamın kardeşi de Nevitdağ şehrinde yaşıyormuş, yani sınırın ötesinde. Bu sınır biz Türkmenler arasına sonradan çekilmiş. Biliyor musun bizim babalarımız da az acı çekmemişler.

- Evet.

Üst geçidin üstünde fotoğraf çektirmenin de ayrı bir keyfi vardı. Dünyayı kendi kontrolümüze almış gibi hissederdik. Ondan sonra dondurma yemenin tam zamanıydı. Kafede oturup dondurma yemeli, dondurma yerken de birinden bizim fotoğrafımızı çekmesini rica etmeliydik. Yeni siyah takım ve beyaz gömlek giyen Abay, sandalyenin üstünde öyle bir poz verip oturuyordu ki, sanki Afganistan Cumhurbaşkanı saray tahtında kurulmuş... Ben de siyah pantolonla beyaz gömlek giymiştim. Beyaz gömlek esmer tenime çok yakışıyordu.

Oradan da akrabalarımızı ziyarete gitmeliydik. İlk bizim eve gittik ve kurban etinden yedik. Abay:

- Şimdi sıra bizde, yürü bizim eve gidelim, dedi.

Böyle oldu da ben ilk defa sizin eve geldim İdris Ağa! Eviniz kuzeydeki Kazak Mahallesi'ndeydi. Aslında Bender Türkmen şehrinin iki Kazak mahallesi vardı; biri güney, biri kuzeyde. Hayata girdik. Hayatın bir yanında yeni yapılmış tek katlı bir ev vardı. Hayatın öbür tarafında, onun karşısında ise çamurdan yapılmış iki oda ve onun da yanında küçük mutfaklı bir ev gözüküyordu. Abay çamur evi işaret ederek orada kiracı olarak oturduklarını, karşıdaki evin de ev sahiplerine ait olduğunu söyledi.

İdris Ağa! O gün sen de eyvanın üstünden bize bakıyordun. Hem uzun gömleğin, hem geniş pijaman, hem de başındaki sarığin beyazdı. Bu beyaz renkler güneşte yanan yüzüne parlaklık veriyordu. Sen gülümseyerek:

- Buyurunuz!

dedin.

- Selamün aleyküm İdris Ağa! Bayramınız kutlu olsun, dedim.

- Sizin de bayramınız kutlu olsun oğlum.

Sonra Abay Cana bakarak:

- Türkmen arkadaşım dediğin bu mu? Aferin, aferin!, dedin.

Elbette ben ondan önce seni birkaç kere ayakkabı dikerken görmüştüm. Sen de mutlaka beni görmüş ancak önemsememişsindir. Çünkü biz çocuktuk. O gün eşin Gülsünay'ı da gördüm. Badem gözünü merakla bize diken yedi sekiz yaşındaki küçük kızını da, beyaz türbanlı on dört on beş yaşındaki büyük kızını da ilk defa o gün gördüm. Büyük kızın beni görünce eski kızlar gibi hemen eve girdi. Ben o güne kadar Abay'ın öyle büyük bir kız kardeşi olduğunu bilmiyordum. Hanımının yüzüne yaşlılık kırışıklıkları düşmüş olsa da çiçekli elvan çarşafı ile eneğinden burnunun altına kadar kapatmıştı. Ancak o eve girmedim. Öne çıkıp benimle selamlaştıktan sonra eve geçmemi istedi. Bakışlarınızdan oğullarınızın bir arkadaş bulduğuna sevindiğiniz belli oluyordu.

Odaya geçip oturduk. Odada aynı bizim Türkmenler gibi yere sofraya serilmişti. Sofraya çekirdek, nohut, fıstık vs. konulmuştu. Allah'a şükür ki kurban da kesmiştiniz. Büyük kızın bir tabak eti kapının ağzına koyup utana sıkıla bana usulca selam verdi. Ben de selamını aldım, bayramını kutladım. Güzel bir kızdı. Güneş görmemiş yüzü bembeyazdı. Gözü iri ama çekikti, aynı güzel Kazak kızları gibi. Doğrusu bu kız Abay'ın kardeşi olmasaydı da başka bir yerde olsaydı, hiç şüphesiz kafamı karıştırırdı. Ancak o arkadaşımın kardeşiydi, edep sınırını aşmamalıydım. Karnımız toktu. Ancak âdete göre kurban etinden tatmadan sofradan kalkamazdık.

Odaya eski bir keçe serilmişti. Ama duvarlara dayalı üç tane Türkmen sedir yastığı odaya güzellik katıyordu. O gün sen de bizim yanımızda oturdun İdris Ağa! Yeniden hâl hatır sorduktan sonra, sohbet etmeye başladık. Ben sizin hayatınız, durumunuz ve baştan geçirdiğiniz olaylar hakkında sordum. Sen muhacir olmanın acısından, gönlüm her zaman vatanında, Mezarşerifte olduğundan söz ettin, Abay'ın büyük annesi ve büyük babasının kabri oradaymış; maalesef geçen sene kardeşini de kaybetmişsin orada. Bu altmışlı yaşlarda başka topraklarda sürünmenin sana çok zor geldiğinden söz ettin. Gece gündüz her namazdan sonra savaş bir an önce bitsin, biz de kendi ülkemize, kendi evimize ve kendi hayatımıza dönelim diye dua ettiğini söyledin.

Sen derin bir soluk alıp başını salladın. Ben sükunetle sana bakıyordum. Sen kendi kendini sakinleştirmeye çalışıyormuş gibi, yavaşça dedin ki:

- İnşallah her şey düzelir.

Sonra Abay'a baktın.

- Abay Can da hep "Canım bisiklet istiyor." der. Ben de diyorum ki, bizim ne zamana kadar burada kalacağımız belli dil. Belki yarın bize "Burayı terk ediniz." derler. O zaman bisiklet burada kalırsa yazık olmaz mı? Veya ucuza satmak zorunda kalırsak. Ben diyorum ki, en iyisi sen paranı toparla, Afganistan'a gittiğimizde orada alırsın bisikleti ve bir ömür sürersin onu!

Abay'ın rengi değişti:

- Baba bizim ne zaman Afganistan'a döneceğimiz belli dil ki. Ben şimdi bisiklete binmek istiyorum. Büyüdüğümde ne yapayım bisikleti? Ne olur izin ver baba. Canım çok istiyor.

Sen başını salladın:

- Tamam oğlum, senin kalbin kırılacağına şeytanın bacağı kırılınsın. Çalışıp zahmeti sen çekiyorsun, bisiklet almaya da hakkın var, dedin.

Sonra bana bakıp:

- İlyar Can, buyur et ye! Rahat otur oğlum. Burası kendi evindir. Sen de Abay Can gibi benim oğlumsun. Ben kalkacağım şimdi.

İçinden dua ettin ve yüzünü sıvazlayarak "amin" dedin. Sonra bizi yalnız bırakmak için kalkıp dışarıya çıktın.

Abay:

- O motosiklete benzeyen bisikletlerden almak ister canım. Bir kere bindim, ne kadar keyifliydi. Vay vay ne kadar keyifliydi, dedi.

Sonra her zamanki gibi kucağını açıp:

- Bir kucak para biriktirip alırım o bisikleti, dedi ve güldü.

Sonra ekledi:

- Elbette babama da yardım etmeliyim, bunu biliyom. Ama bisiklet için de bir kenara para koyarım.

İdris Ağa! Ben her gün liseye giderken seni görüyordum. Eğer meşgul isen bir şey demeden geçerdim. Elin boş oturuyorsan selamlaşırdım seninle. Sen nezaketle alırdın selamımı:

- Nasılsın Abay Canın arkadaşı?, derdin.

Ayakkabıma göz atarak:

- Gel bakayım!, derdin.

Ayakkabım boyasızsa sormadan boyamaya başlardın, İdris ağa zahmet etme! Gerek yok!, derdim.

- Yok oğlum, ne zahmeti ya! Sen Abay Canın arkadaşısın. Abay ile aranda hiç fark yoktur benim için. Ne zaman ayakkabın yırtılırsa veya boyasız kalırsa gel benim yanıma. Ben senden para almam, merak etme!

deyip ayakkabımı öyle bir boyardın ki tertemiz verirdin bana. Ayakkabıyı ayağıma giydiğimde de nasıl bir zevkle bakıyordun ona. Sonra gülümseyerek yüzüme bakıp:

- Oğlum Abay'a dikkat et! Kötü çocuklarla gezmesin. O benim biricik oğlumdur. Ben onun için endişe çekiyorum, derdin.

- Merak etme İdris Ağa! Abay da akıllı bir çocuktur.

Abay, bisiklet için "bir kucak" parayı topladığı gün, sanki dünyalar onun olmuştu. Sevinçten kabına sığamıyordu. O gün Pehlivan Beyden izin aldı ve bisikletçiye gittik. O motorbisiklet dediğini beğendi. Yüksekliği ve direksiyonu motosikletlerinki gibiydi. Fiyatı on bin tümendi. Abay pazarlık yapmadan parayı ödedi. Daha fazla isteseler de verirdi. Fiyatı ile işi yoktu. Hemen bisiklete binip pedala basmaya başladı. Önce biraz telaşlı gözüktü. Galiba bisikleti aldığına hâlâ inanamıyordu. Onun için çok önemli bir gün olduğu belliydi. Belki de gecelerce rüyasında görmüştü bisikleti. Ama bir az sonra yüzü şenlendi ve pedala daha hızlı basmaya başladı. Bana bakıp:

- Şimdi tutabilirsen tut beni!

diyerek bir kahkaha attı. Sonra arkasına dönüp:

- Ben gidip bisikleti annemle babama göstereceğim, sen de bisikletini al da gel, diye bağırdı.

- Tamam sen git, ben de gelirim peşinden.

Geceleri bir bisiklet yerine iki bisikletle dolaşıyorduk artık. Abay'ın bisikleti çok daha şıktı benimkine göre. Abay onunla kıvanç duyuyordu. Ama benim için bir önemi yoktu. Ben çocukken bir iki bisiklet bozup atmıştım. Abay ilk defa bisiklet sahibi olmuştu, tabii ki çok sevinecekti. Ne kadar havalı oturuyordu bisikletin üzerinde. Benz[4] arabasına binmiş gibiydi.

Abay ondan sonra sabahları hep bisikletle gelmeye başladı işe. Bir gün liseden geliyordum ki mahallemizin çocuklarından biri önüme çıkıp:

- İlyar, duydun mu?, diye sordu.

- Neyi?

Çocuk şaşkınlıktan titreyen sesi ile:

- Abay öldü!, dedi.

- Olamaz!

- Sabah bisikletiyle gelirken bir kamyon çarpmış ona. Kamyon üzerinden geçip kaçıp gitmiş.

Kitaplarımı eve bırakmadan koştum Kazak Mahallesi'ne doğru. Avlunuza girdiğimde bir topluluk gördüm ilk önce. Kadınların sesini duyunca da haberin doğru olduğuna inandım ve dünya başıma yıkıldı. Birkaç erkek avlu içinde, başlarını önlerine eğip duvarın dibine çömelmişlerdi. Pehlivan Bey de vardı aralarında.

Abay'ın kız kardeşleri ise eyvanın üstünde oturmuş zarı zarı ağlıyordu. Gözlerimle seni aradım İdris Ağa. Kalbim öyle bir atıyordu ki sanki yerinden fırlayacaktı. Eve yanaşıp içeriye baktım. Ama sadece yüksek sesle ağıt yakan kadınları gördüm. Çoğu Kazaktı; beyaz elbise ve beyaz türbanlarından belliydi. Birkaç Türkmen de vardı çiçekli elvan giysileri ile. Tekrar avluya döndüm. Pehlivan Beye:

- İdris Ağa nerde?
- Zavallı kalp krizi geçirdi. Hastaneye götürdüler. Abay'ın annesi de bayılmış, yatıyor evde.
- Allahım!
- Dua et, bundan kötü olmasın, yoksa zavallı çocukları öksüz kalacak.
- Allahım, inanmıyorum. Allahım onlara merhamet et! Korum İdris Ağayı.

Abay'ın küçük kardeşinin yanına gittim. Çocuk korku ile bağıyordu. Elimle gözyaşlarını sildim.

- Hiçbir şey olmadı canım, ağlama. Baban da gelecek, Abay da gelecek işte.

Bir saat kadar sonra ambulans Abay'ın cenazesini getirdi. Birkaç dakika içinde mahallenin Türkmen ve Kazaklardan oluşan adamları toplandı. Türkmen bir molla cenaze namazına imamlık etti. Sonra tabutu kabristana götürmek için omuzlara aldılar. Ben şaşkınlık içinde cenazeye bakıp duruyordum. Kabus görüyor gibiydim, hâlâ inanmıyordum. Kendimi bilmeden kalabalığa karıştım ve kendi gözlerimle gördüm ki, beyaz bir kefene sarılan Abay, şehrin kuzeyindeki kabristanda toprağa verildi ve bizim geleneğe göre molla üç kere seslendi:

- Bu kişi nahil (nasıl) kişiydi?

Ve insanlar üç kere bağırarak yanıtladılar:

- Yağşı kişiydi[5].

Böylece onu son yolculuğuna uğurladık. Ben içimden:

- Tanrım, o gerçekten iyi ve masum bir çocuktü. Öyleyse neden onu böyle erken aldın? İdris Ağanın tek oğlunu neden aldın ki? Neden bu kadar insan arasından onu aldın ki? Doğrudan sen mi aldın onu yoksa o şoför mü aldı? Ah kimdi o şoför? Tanrım, elime bir geçirseydim onu.

Kimse şoförün kim olduğunu bilmiyordu. Sabahın erken saatlerinde tenhalıkta olmuştu her şey. Yas çadırı kurulduğunda, çadırın içinde oturan adamların söz konusu ettiği de buydu. Biri diyordu ki:

- Büyük ihtimal ile Tahran'dan Aggala'ya yük taşıyan kamyonlardan biridir.
- Kümüş Tepe'ye doğru kaçmış diyorlar.
- Polis kesinlikle bulur onu.

Ancak iki üç gün geçmesine rağmen bir haber çıkmadı kamyon dan ve onu bulmaktan ümidimizi kestik. Çadırın içine kırmızı renkli keçeler serilmişti. Adamlar iki tarafta karşı karşıya oturuyorlardı. Ortadan çadırın sonuna kadar sofraya yayılmıştı ki üstünde yemek ve çay koyulurdu. Çadırın dibinde mahallenin mollası ve yanında Kur'an okuyan kari oturuyor. Her misafir geldiğinde kari ezberden birkaç ayet Kur'an okuyordu. Ayet bitince molla dua ederdi. Dua sonunda onunla birlikte her kes eli ile yüzünü sıvazlıyordu. Ondan sonra baş sağlığı dileyiyorlardı. "Allah rahmet etsin, İzi yarasın (İzinde kalanlar aman olsunlar), Allah kuwat bersin (Allah güç versin)..." diyorlardı. Önceden çadırda oturanlar da karşılığında: "Duanız kabul bolsun (olsun), amin!" diyorlardı. Sonra misafir önünde çay konuluyordu.

Bu arada Abay'ın kardeşleri çok perişan durumdaydılar. Annelerinin de durumu iyi değildi. Kadınlardan

duyuyordum ki konuşmadan gün boyu göğe bakıp duruyormuş. Bazen ağlıyor bazen kendi kendine konuşuyormuş. Kendini de fazla bilmiyormuş.

Ama İdris Ağa, yine aferin senin büyük kızın Gülcemal'e! Gelen gidenleri hep o karşılayıp hizmet ediyordu. Elbette komşular da onu yalnız bırakmamıştı. Bir hafta boyunca çadırda oturanlara ve Kur'an okuyan molla ve kariye yemek vermeli, çay ikram etmeliydi. Cenaze masrafı da düğünden az olmuyormuş. Ben sizin için çok endişeleniyordum. Ama yine şükür ki Pehlivan Bey ve komşular yardımlarını esirgemiyorlardı. Ben de boş oturmuyordum. Kadınlar ve kızlar mutfakta çay ve yemek hazırlamalıydılar. Erkeklerse onları çadıra götürmeliydiler. Ben de ara sıra Gülcemal'in hazırladığı tepsiyi alıp götürüyordum çadıra. O anlarda Gülcemal'in yüzüne bakmamak için kendimi zor tutuyordum. Çünkü o Abay'ın kız kardeşiydi ve biz Abay'ın yasını tutuyorduk hâlâ. Bizim orada böyle yaslı günlerde kızların yüzüne bakmak iyi karşılanmazdı. Özellikle yaşa boğulan, dert yağın gözlere. Önceleri kendimi kontrol edebiliyordum. Ancak dört gün sonra, babasının kendine geldiği haberini duyduğumda kendimi tutamadım ve gülümseyerek Gülcemal'e dedim ki:

- Allah'a şükür baban iyileşmiş.

Gülcemal de gülümseyerek baktı bana. O an ilk defa gözlerimiz birbirine takıldı. Gülcemal'in bal rengi güzel gözlerinden bir şimşek çıkıp koyu gözlerime düşmüş gibi oldu. Onun yüzünün rengi uçtu. Başını öne eğdi. Ben, neden rahmetli arkadaşımın kız kardeşinin gözlerine böyle derin baktım diye kendime serzenişte bulundum. Bir daha bunu tekrarlamamaya karar verdim. Ama olmuyordu ki. Garip bir güç beni ona doğru çekiyordu. Bazen bilmeden ona bakıyordum, bazen de kısa konuşmalar oluyordu aramızda. Söylenecek fazla bir söz yoktu. "Onu alır mısın, bunu verir misin!" Bu kadar. Ama galiba Gülcemal de benzeri bir duygu besliyordu bana karşı. Şimdi o da gözlerini benden saklayamıyordu. Gece yatsı namazından sonra insanlar giderdi kendi evlerine. Ancak birkaç komşu kadın Abay'ın kardeşleri ve annesinin yanında kalırlardı. Ben garip bir hâldeydim: Bir taraftan Abay'ın toprağa verilışı gözümün önümden gitmiyordu, bir taraftan sana çok üzülüyordum İdris Ağa, bir taraftan da Gülcemal'in hayali hiç bırakmıyordu beni. Geceleri de yüzü gözümün önüme gelirdi. Yavaş yavaş onu sevdiğimi hissediyordum. Ama ben duygularımı ona anlatamazdım ki. Belki de onun benim hakkımda hiçbir düşüncesi yoktu. Belki bakışları sıradan bir bakıştı, belki ben yanıliyordum. Belki bana Abay'ın arkadaşı diye bakıyordu ve bir şey söylersem üzülecekti. Ayrıca Abay'ın ölümü üzerinden sadece bir hafta geçmişken bu tür şeyleri konuşmak çok ayıptı. Utanç vericiydi.

Sen birkaç gün sonra hastaneden çıktın. Ancak şimdi önceki İdris Ağa değildin sen. Âdeta bir cenaze getirilip eve teslim edilmişti. Hâlini sormaya yanına vardığımda yatağında zor doğrulabiliyordun. Sadece sağ elini oynatabiliyordun. Sol elin gücünü kaybetmişti. Sen hiç konuşmadan sadece yaş döküyordun gözlerinden. Yaş döküyordun... Yaşlarını küçük kızından saklamaya çalışıyordun sadece, gelip yanına oturduğunda. Tek elinle onu okşuyordun. Ben seni anlıyordum İdris Ağa! Ben senin üzgün, umutsuz gözlerinden ne çektiğini iyi anlıyordum. Sen ömrünün meyvesi, biricik oğlunu kaybetmiştin, hiçbir baba buna dayanamazdı. Ama yine de şükür ki iki kızın vardı; anlayışlı kızların. Bu çocukların umudu sendin İdris Ağa!

Bu çocukların yüzü sararmıştı; süzölmüşler, oldukça kilo kaybetmişler. Anneleri de güçten düşmüştü. Yerinden kımıldayamıyordu. Hiç konuşmuyordu da. Komşu kadınlar arada bir gelip yanına oturup ona

moral vermeye çalışıyorlardı. Ancak evlat acısı öyle kolay unutulacak gibi değilmiş.

Bir kere bana dedin ki:

- Abay'a bir mezar taşı yaptırmamız gerekiyor.
- Tamam İdris Ağa. Benim bir akrabam var, mezar taşı yapar, ben söylerim ona. Abay Canın adını, soyadını ve gereken her şeyi yazdırırım, sen merak etme İdris Ağa.
- Allah razı olsun oğlum. O zaman perşembe günü gidip mezar taşı dikelim.
- Ama İdris Ağa, senin evde kalıp dinlenmen lazım. Kalbin zayıf, hastasın. Şimdi kabristana gitmemelisin.
- Hayır olmaz İlyar Can! O benim oğlum! Gitmezsem olmaz. Gidip ona Fatiha okumam gerek.

O an eşinin de endişe ettiğini anladım. Abay'ın ölümünden sonra ilk defa konuşuyordu:

- Babası, doktor sana gitmemelisin demiş.

Babası dediği, çocukların babası anlamındaydı.

- Hayır olmaz! Ben ilaçlarımı içip giderim, bir şey olmaz.

O perşembe günü Pehlivan Beyin kamyonetiyle gidip mezar taşını aldık, sonra gittik kabristana. Sen ilk defa oraya gittiğin için önce Abay'ın kabrine bakarak dondun kaldın. Sonra yaş dökerek Abay'ın mezarına kapaklandın ve zarı zarı ağlamaya başladın. Ben de kendimi tutamayıp ağladım. Ancak ben senin yine kalp krizi geçirmenden çok korkuyordum. Pehlivan Bey dedi ki:

- İdris Ağa, böyle yaparsan Abay'ın ruhu azap çeker. Hadi kalk, en iyisi Kur'an okuyalım Abay için. Ve senin elini tutup çekti. Ben de endişeyle yüzüne bakıyordum. Bir kalp krizi geçirmen çok tehlikeli olurdu senin için. Fakat Allah'a şükür ki korkulacak bir durum gözüküyordu.

Abay'ın adı, soyadı, babasının adı, doğum ve ölüm tarihleri yazılmış olan mezar taşını kabrin başına koyduk. Birkaç ayet okuyup kalktık yerimizden. Şehre dönerken sen hiç kıpırdamıyordun, konuşmuyordun da. Ölü gibi oturuyordun arabada. Ara sıra gömleğinin kir basmış kolu ile göz yaşlarını siliyordun.

Sen yaklaşık bir ay ilaçlarını alıp evinde dinlenmeye devam ettin. Ben ara sıra uğruyordum size. Bu arada Gülcemal'i her görüşümde, yine aynı duygu bende canlanıyordu. Ama selam kelamdan başka bir şey konuşamıyordum. Onu da mesela, yüzüzlükle yapıyordum. Ona yaklaşınca kalbim küt küt atıyordu. Evde, ailesinin yanında onunla konuşmam imkânsızdı. Kendisi de babasının yanında bizimle oturup sohbetle karışmıyordu ki. Gülcemal evden dışarıya çıkan kızlardan da değildi. Biz Türkmenlere göre yüzüne güneş değmedik kızlardandı. Aslında bir tek Gülcemal değil, mahallenin kızlarının çoğu öyleydiler. Oralar kapalı, küçük bir topluluktan ve kızlar asla arkalarından konuşulsun istemiyorlardı, kalsın dışarı da bir erkek ile konuşmak.

(devamı 2. bölümde)